

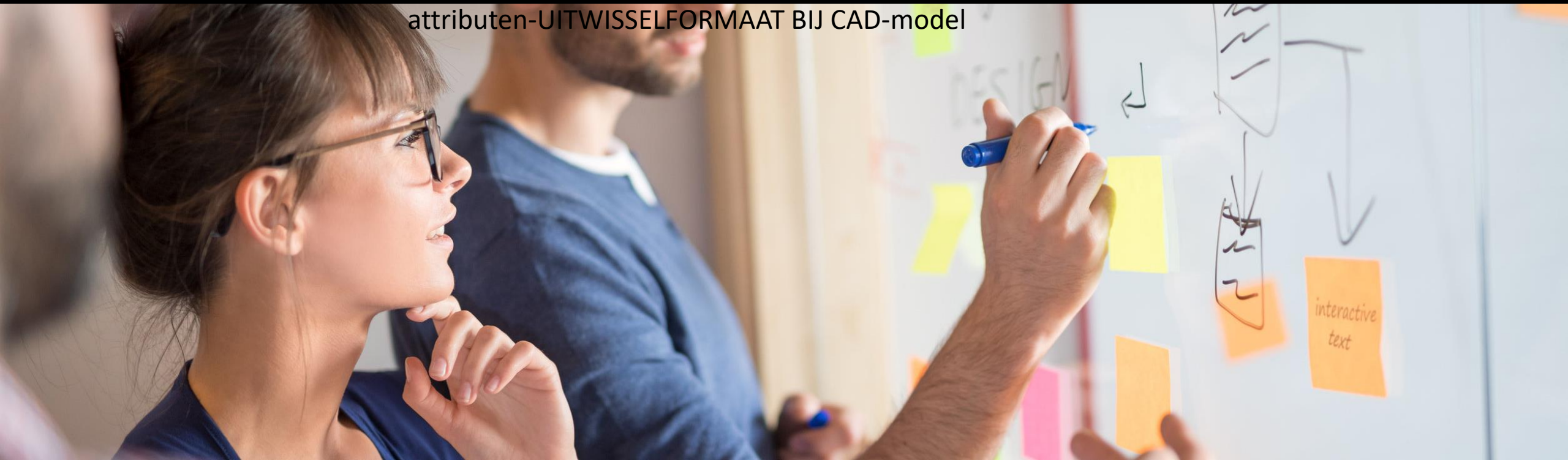
digitaal samenwerken in de Gebouwde Omgeving

Dag van de digitale versnellers

Roadmap NLCS: toekomstgericht ontwikkelen

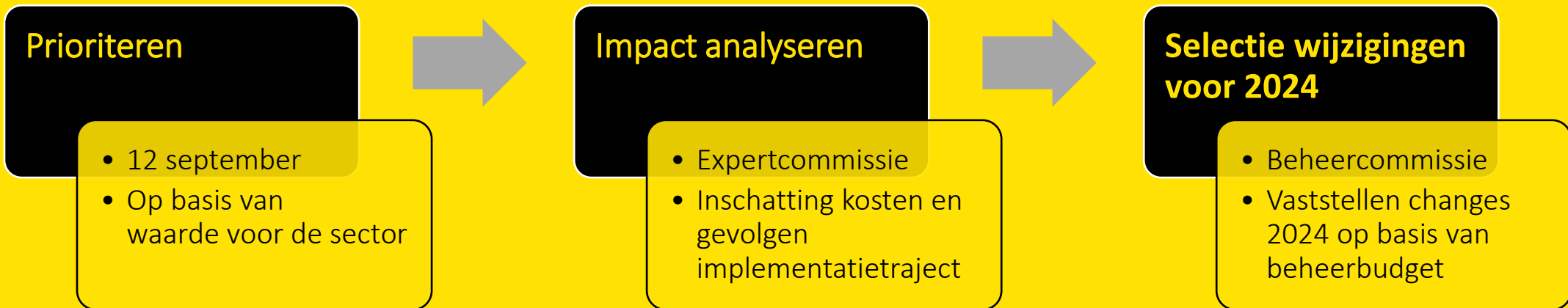
attributen-UITWISSELFORMAAT BIJ CAD-model

Doel werksessie: prioriteren van wijzigingen / toevoegingen aan de NLCS standaard

Opvolging

Verlag werksessie

Deelnemers hebben elk één onderwerp geprioriteerd en vervolgens besproken wat dit betekende

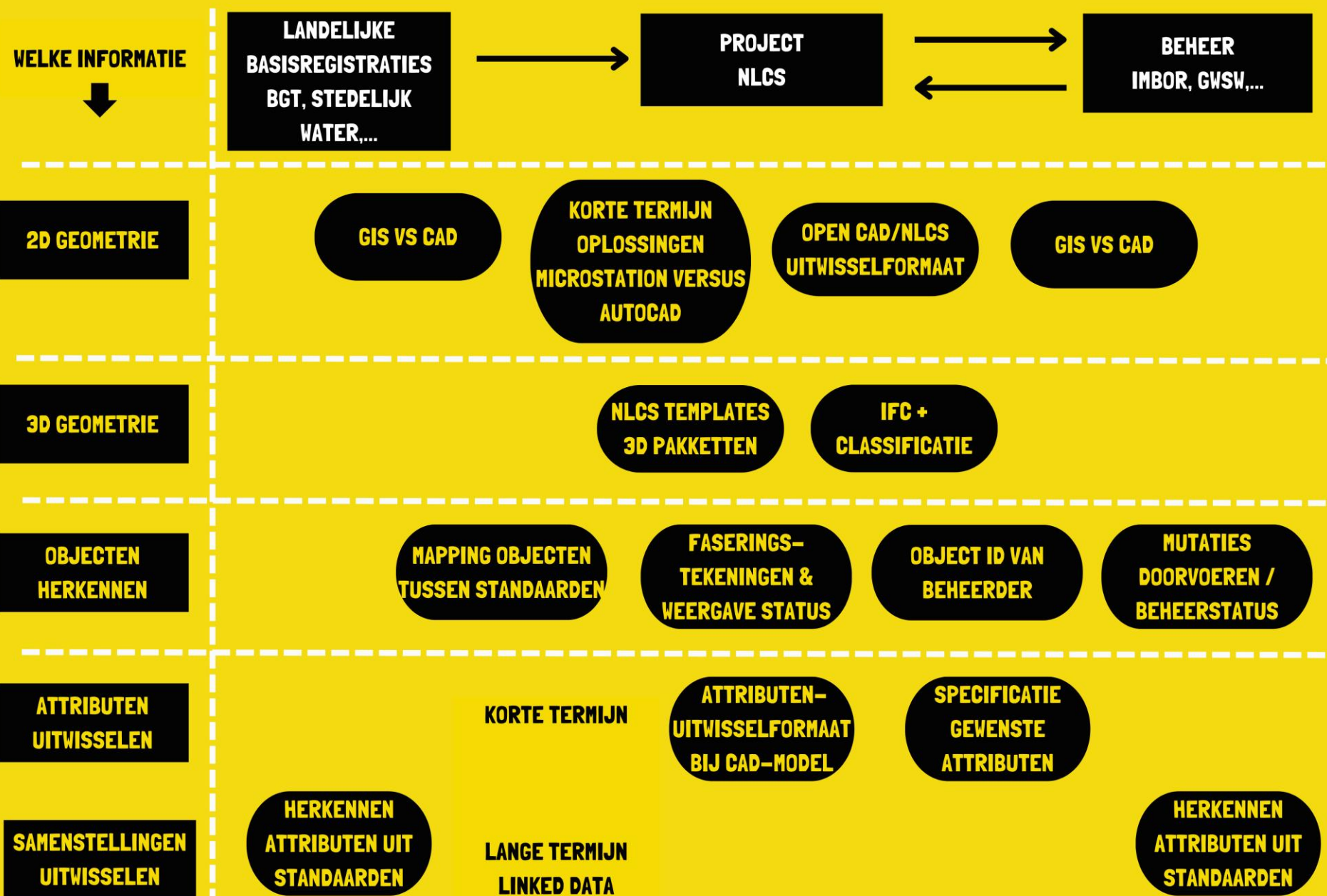
Uitkomst: er zijn twee “thema’s” waar aan gewerkt moet worden, met onderwerpen / te ontwikkelen onderdelen van de standaard die in elkaar grijpen.

Dus niet een strikte roadmap maar twee thema’s om mee aan de slag te gaan.

Thema 1: Uitwisselen objectinformatie in de keten

Thema 2: NLCS gebruiken in contracten

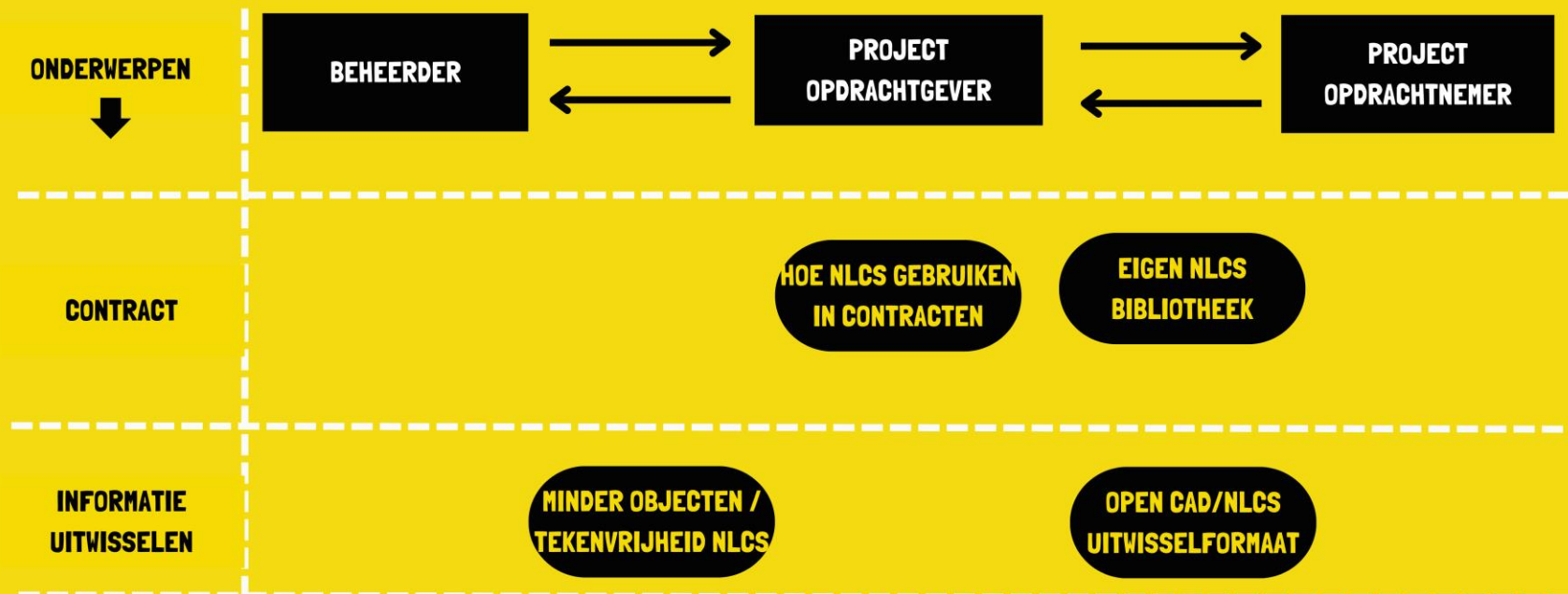
THEMA 1: OBJECTINFORMATIEKETEN

NLCS

THEMA 2: NLCS GEBRUIKEN IN CONTRACTEN

Een open uitwisselformaat voor CAD/NLCS modellen

Wat: een opdrachtgever wil een model kunnen vragen op basis van een open standaard en geen problemen hebben bij ontvangst van een model uit een ander pakket, en vice versa

➤ Een open uitwisselformaat leidt tot allerlei automatiseringsmogelijkheden en innovaties

➤ #248

Hoe ongeveer

Onderzoeken wat hiervoor nodig is

uitwisselformaat

Faseringstekeningen maken / weergave status scraps versus rood

Wat: een tekenaar wil soms lijntypes met scraps, maar voor andere soorten tekeningen zijn lijnen met rode kleur handiger.

Nog fijner: faseringen makkelijker kunnen tekenen wens is object maar 1x tekenen, met attributen aangeven in welke fase het vervallen wordt vanaf dan de kleur aanpassen

#251

Hoe ongeveer
Onderzoeken of je twee varianten kan hebben voor vervallen, en hoe dan?

Kan dit in allerlei cad pakketten, objecten faseren? Hoe?

fasering

tekenvrijheid

3D modellen open uitwisselen met NLCS + IFC

Wat: voor uitwisseling van 3D BIM-modellen is een classificatie nodig zoals de NL-sfb;

#147

Hoe ongeveer
Laagnamen blijven bestaan voor 2D

Daarnaast wordt de informatie in de laagnaam in een informatiemodel gezet om onderscheid te kunnen maken tussen objecttypes, materiaal, afmetingen, bewerking enzovoorts.

De classificatie wordt aangesloten op IFC 4.3 en beschikbaar gemaakt in bsdd

Slimmere datatransformaties van BGT / Stedelijk Water / IMBORdata / KLIK /... naar CAD

Wat: softwareleveranciers willen datatransformaties kunnen uitvoeren op basis van betere “mappings” / ontology alignments dan de tabellen die er nu zijn

Hoe ongeveer
Op zoek naar andere manier van mappen, wellicht met linked data, beter te automatiseren vorm #479

Zoeken naar een uitwisselformaat voor symbolen / arceringen naar GIS toe?
#196

CAD<>GIS datatransformaties

Minder objecten / tekenvrijheid NLCS beperken

**Wat: om te kunnen automatiseren
moet NLCS nog eenvoudiger / korter,
zonder onverwachtse dubbelingen en
diverse manieren van objecten tekenen**

Dynamische symbolen

Wat: een gebruiker wil werken met slimmere symbolen met aanpasbare teksten en parameters waarmee het symbool verschaald wordt (voorbeeld: wissels met aanpasbare hoekverhouding)

#447

**Hoe ongeveer
Nader uit te zoeken hoe dit kan waarbij alle CAD pakketten mee kunnen komen**

**Hoe gaat het met aanpassing van tekstgrootte en kleur tussen statussen?
Welke parameters zijn overdraagbaar tussen pakketten?**

Invulling geven aan nut / standaardiseren van gebruik Disciplines

Wat: een ontwerper of bouwer wil bij het gebruiken van een tekening de discipline juist interpreteren en hierop inspelen / automatiseren

Hoe ongeveer
Ligt eraan of we een eenduidig nut kunnen bedenken

#310

discipline-ter-discussie

Objectgroepen publiceren als “samenvatting NLCS voor specifiek soort tekening”

Wat: gebruiker wil kunnen selecteren welk type tekening hij maakt, en ziet dan alleen de objecten die relevant zijn op dat type tekening

Voorbeelden zijn constructies, buitenruimte

#438

Hoe ongeveer
Groepering opnemen in database

Dit als filter gebruiken in de software

Nu al beschikbaar voor buitenruimte, constructies

Lijntype element GD opnemen in database, om te kunnen variëren

Wat: sommige GD elementen moeten dunner of dikker dan het G element worden getekend, soms is hetzelfde handiger.

Hoe ongeveer
Opnemen in database = minder aanpassingen met de hand, minder foutmeldingen b

#444

gemak gebruiker

Eigen bibliotheek kunnen uitwisselen tussen leveranciers

Wat: je eigen op NLCS aanvullende bibliotheek kunnen meesturen aan een andere partij om deze te gebruiken tijdens het tekenen (en in de controle-tool te gebruiken)

#377

Hoe ongeveer

Afspraken maken over:

- **uitwisselingsformaat objectentabellen**
- **Waar en hoe lijnstijlen, symbolen en arceringen te publiceren**
- **open publicatie als input voor volgende versie van de standaard**

organisatiebibliotheken

Herken: Standaard of eigen bibliotheek

Wat de tekenaar moet kunnen weten of hij de standaard gebruikt, of een eigen bibliotheek

**Hoe ongeveer
Eis aan applicaties**

#376

---

organisatiebibliotheken

NLCS kunnen gebruiken in 3D modelleringspakketten korte termijn

**Wat: voor gebruik van NLCS in 3D
modelleringspakketten zijn templates
nodig waarmee de gebruiker het
objecttype kan aanduiden**

**Hoe ongeveer
Laagnamen blijven bestaan voor 2D**

**Daarnaast komt er een vertaling voor de
3D pakketten**

#443

3D softwaretemplates

Meta-informatie bij modellen en/of tekeningen

Wat (1) De applicatie moet controleren of alle verplichte metadatavelden in het tekeninghoofd staan;

Wat (2) Een projectteam of beheerder heeft voor de opslag van documenten in een documentmanagementsysteem meta-informatie nodig bij een NLCS-model of NLCS-tekening

#426

#98

meta-informatie

Hoe ongeveer

- **De opslag van meta-informatie in of bij het CAD-model of de pdf**
- **Meta-informatie van tekenblad publiceren in NLCS database > als informatiemodel bij de meta-informatie**
- **Check op metadata-richtlijnen / archiveringswet voor overheden**
- **Uitwisselformaat voor meta-informatie bepalen**

Eenduidige laag voor een objecttype / objecttype komt vaker voor

Wat: een ontwerper of tekenaar wil een bepaald objecttype met één filter kunnen vinden, nu kan in meerdere hoofdgroepen voorkomen

#368

Hoe ongeveer
Dubbele objecttypen verwijderen uit lagen of betere uitleg dubbele objecttypen en wanneer welke te gebruiken

Via attributen objecttype aanduiden, filteren via attributen ipv laagnamen

dubbele objecttypen

Bewerkingen als attribuut, waardelijsten per hoofdgroep / groep objecten

Wat: tekenaar wil minder laagnamen > bewerking wordt keuzeveld

bewerkingen kunnen worden gestandaardiseerd, eventueel bewerkingen kunnen relateren aan de RAW > beter kunnen automatiseren

#370

waardelijst-bewerkingen

**Hoe ongeveer
Waardelijsten maken van de bewerkingen en van toepassing verklaren op groepen objecten, ipv deze “hard” te publiceren in de laagnaam in de database**

Eventueel de bewerkingen als relatie met de objecttypen ipv alleen als waardelijst > eventueel de bewerkingen relaties meegeven naar de RAW

Testtekeningen en betere validatiemogelijkheden

Wat: Een NLCS leverancier wil tekeningen kunnen controleren op basis van data, niet beschrijvingen in de FB;

De beheerorganisatie wil de controletool van een leverancier valideren/certificeren

Hoe ongeveer

Database uitbreiden

Testtekeningen opstellen met vereiste foutmeldingen

#301

tekeningen-valideren

Attributen bij objecten kunnen opnemen en uitwisselen

Wat:

(1) een tekenaar wordt door project / beheerder gevraagd om ook attributen mee te leveren bij een object

(2) NLCS wordt eenvoudiger / automatisering gaat beter als met attributen wordt gewerkt ipv alles in laagnamen te stoppen

#305

Hoe ongeveer

- taal/uitwisselformaat bepalen voor informatieleveringsspecificatie van attributen
- taal/uitwisselformaat bepalen voor combinatie cad-tekening en de attributen bij een object
- Meerdere elementen op een tekening horen bij hetzelfde object <> delen dezelfde attributen

objectattributen

beheer – project: mutaties leveren aan databeheerder

Wat: een beheerder wil aan het eind van een project weten welke objecten nieuw, gewijzigd of vervallen zijn om mutaties te kunnen doorvoeren in het beheersysteem

#450

Hoe ongeveer

Attributen voor

- 1. Identificatie van het unieke nummer van het “beheerobject”**
- 2. Statussen waarmee een wijziging aan een bestaand object onderscheiden kan worden van plaatsing van een nieuw object**

Model met relatie naar digitaal RAW contract

Wat een gebruiker wil bestek en model/tekening met elkaar combineren, automatiseren #480

voorbeelden

Een bestekspost selecteren > zien op tekening om welke objecten het gaat

Bij wijziging van het ontwerp de aantallen wijzigen in het bestek

RAW-NLCS

Hoe ongeveer

Een soort mapping maken tussen NLCs en RAW

Regels maken waaraan de tekening moet voldoen

Afspreken hoe de relatie tussen bestek en tekening wordt vastgelegd

Afspreken hoe hiermee wordt omgegaan in de CAD software

Termen en definities in NLCS

Wat: een (beginnend) tekenaar wil soms weten welk object precies bedoeld wordt met de laagnaam

Hoe ongeveer Termen en definities publiceren (of link naar definities in IMBOR / GWSW?)

#392

thesaurus NLCS

Attributen ophalen uit andere standaard

Wat: een tekenaar wordt gevraagd om de imbor-attributen voor zover bekend in ontwerp- en bouwfase vast mee te leveren met de tekening

#403

Hoe ongeveer
Laagnaam relateren aan objecten in IMBOR / GWSW / netbeheerstandaard / informatiemodel verkeerstekens / , object kunnen selecteren als er meerdere keuzes zijn, eventueel met vooraf al ingevulde attribuutwaarden op basis van mapping

Attributen Definiëren in ILS

Wat: een tekenaar wordt gevraagd om attributen voor zover bekend in ontwerp- en bouwfase vast mee te leveren met de tekening

#177

Hoe ongeveer

Een ILS (op basis van data / selectie attributen uit standaard) opstellen waarmee de attributen worden aangegeven die moeten worden ingevuld

Varianten qua visualisatie publiceren afhankelijk van type tekening

Wat: voor de ene soort tekening moet een object op de ene manier gepresenteerd worden, voor de andere soort tekening op de andere wijze

#298

Hoe ongeveer
Varianten publiceren met zelfde laagnaam / objecten maar voor ander doel, software moet kunnen schakelen tussen varianten

tekenvrijheid

Objecten met attributen en een keuzelijst aan lijnstijlen

Wat: er zijn veel soorten banden, te veel om lijnstijlen voor te maken

Hoe ongeveer
Onderzoeken hoe

Voor sommige soorten objecten handiger om een lijst met varianten te hebben, en een lijst met te gebruiken lijnstijlen en die per tekening toe te delen aan de gebruikte varianten

#210

objectattributen

tekenvrijheid

Objecten met attribuut dat als waarde moet worden ingevuld in symbool

Wat: bijvoorbeeld een snelheidsbord, met attribuut snelheid, de waarde moet automatisch worden ingevuld op het bord of vice versa

Hoe ongeveer
Onderzoeken hoe

#481

objectattributen

Betere uitwisseling arcering-met-achtergrondkleur

Wat: een gebruiker wil de arcering en de achtergrondkleur in één keer kunnen plaatsen en uitwisselen

Hoe ongeveer
Nader uit te zoeken hoe dit kan waarbij alle CAD pakketten mee kunnen komen

#312

arcering-met-achtergrondkleur

Informatieleveringspecificatie opstellen voor een te maken NLCS model / tekening

Wat: NLCS kunnen gebruiken om een ILS op te stellen voor een te leveren NLCS model / tekening

#139

Hoe ongeveer

NLCS in de ILS configurator opnemen of als IDS (Building SMART, information delivery specification)?

Voorbeeld ILS-en maken

ILS-tekening

Handreiking gebruiken van NLCS in contracten

Wat: Een contractschrijver moet weten wat hij in een contract moet zetten om een NLCS tekening te krijgen die voldoet aan zijn behoeften

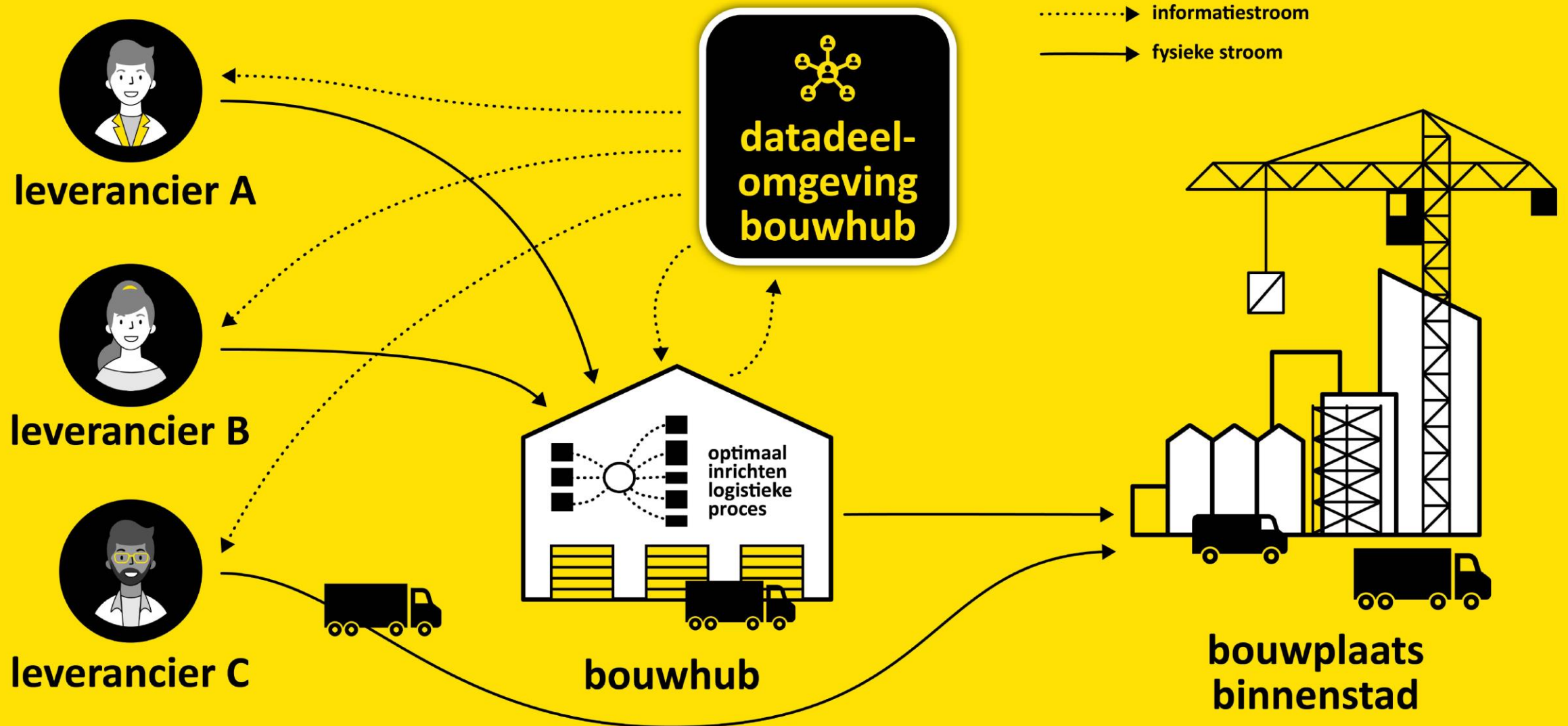
#397

Hoe ongeveer

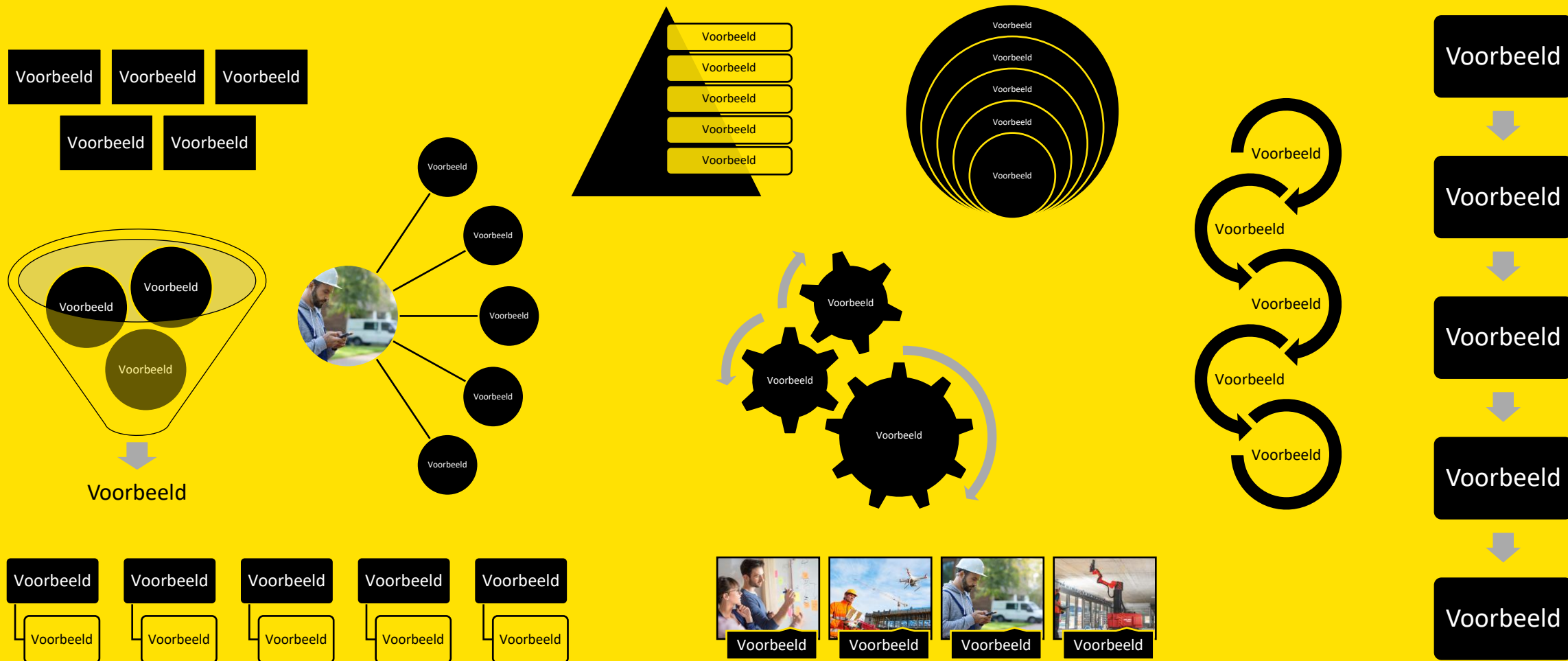
Beschrijving / handreiking opstellen

Voorbeelden van contracten geven

ILS-tekening

Hieronder wat voorbeelden van SmartArt

Dit is een voorbeeldtabel

	Centrum-stedelijk	Buiten-centrum	Groen-stedelijk	Dorps	Landelijk wonen	Totaal
Metropoolregio Amsterdam (woondeal)	7.750	26.220	4.880	18.910	14.520	72.280
Regio Arnhem/Nijmegen (woondeal)	2.560	7.940	6.130	1.550	4.740	22.920
Zuidelijke Randstad (woondeal)	8.380	10.170	14.990	17.870	13.010	64.420
Regio Eindhoven (woondeal)	600	-1.600	5.450	5.540	4.520	14.510
Brabantse Stedenrij	6.210	6.750	6.230	6.510	8.290	33.990
Regio Utrecht (woondeal)	5.530	8.260	4.480	9.380	7.720	35.370
Regio Zwolle	170	740	550	5.690	6.850	14.010
Noordelijke corridor Lelylijn	2.500	4.750	5.990	5.100	4.000	22.350
Overig Nederland	15.710	27.800	28.680	73.870	64.220	210.290
Totaal	49.420	91.010	77.390	144.430	127.870	490.130